

Lovász László Gábor

**Macron második elnöki terminusa elé:
a gaulle-ista stratégiai szuverenitás víziója
az orosz–ukrán háború és az atomenergia tükrében¹**

Fülöp Mihály szerint: „Az 1989–90-es változások lehetővé tették az európai békerendezés folytatását. A Szovjetunió, az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Franciaország – egy formális békerendezés helyett – 1990. szeptember 12-én végleges megállapodást kötött Németországgal”, ami lehetővé tette a második világháború lezárását. Ez Fülöp szerint azt jelentette, hogy: „Az Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország és a Szovjetunió – majd legjelentősebb utódállama, Oroszország – a második világháború után létrejött békeszerződésekben meghatározott politikai határokat garantálta, így az európai határok gyakorlatilag megváltoztathatatlaná váltak.”²

2022. február 24-én minden megváltozott: Oroszország megtámadta Ukrajnát, és a kezdeti várakozásoktól eltérően az orosz hadsereg – bár az állítások szerint szinte csak percek múlott – kudarcot vallott egy olyan gyors hadművelet tervével, mint amilyeneket az USA hajtott végre például 1983-ban és 1989-ben előbb Grenada (Operation Urgent Fury), majd Panama (Operation Just Cause) fővárosának elfoglalásával és ottani, akkori és általa legitimitásában vitatott kormányzat eltávolításával. Az előbbi négy napig, míg a második hadművelet már bő három hétig tartott, az utóbbinál már 400-nál is több bombát ledobva, számos civil áldozattal. Mire a 2022-es francia elnökválasztás második fordulójában végül Emmanuel Macront hozták ki győztesnek, az orosz–ukrán háború már harmadik hónapja tartott, és nem látszott a vége.

Egyértelműen új korszak köszöntött be Európában: a belpolitikailag és a szövetségi kormányzás tekintetében meggyengült Németországot követve Franciaország

¹ A tanulmány kéziratának lezárására 2022. július 30-án került sor, így az abban foglaltak az adott időszak tükrében értelmezendők.

² FÜLÖP 2002: 11–15.

élén is meggyengült államfő áll, míg Oroszország élén Európa által – legalábbis a nyugati világban – teljesen elszigetelt vezetőt láthatunk. Mind Oroszország, mind Franciaország történelmileg is olyan ország, amelyik mindig is hangsúlyt helyezett a nemzeti szuverenitás fontosságára, és energiapolitikájukat is alapvetően ebben a perspektívában határozzák meg mindketten nukleáris nagyhatalmakként. Oroszország elsősorban mint energiatermelő és -exportáló ország, míg Franciaország mint energiafelhasználó és – a nyugati világban az egyik legerősebb pozíciókkal rendelkező – atomenergia-nagyhatalom pozicionálja magát. Az EU-ban Franciaország olyannyira atomreaktor-üzemeltető nagyhatalom, hogy az atomenergia az 1980-as évek közepe óta a legfontosabb villamosenergia-forrás Franciaországban (2018: 71,6%), ami egyúttal az országot a világranglista élére helyezte e tekintetben.³

Az orosz–ukrán háború napok alatt átrajzolta Európa helyzetét és politikai perspektíváit. A háború a francia elnökválasztás kellős közepén robbant ki, és bár 20 év után tudott újrázni egy francia elnök Európa második legnagyobb gazdaságában, ami a stabilitás és a biztonság jele volt Franciaországban is, ám az előzetes várakozásokhoz képest Macron (és pártja, az Ensemble!) sokat veszített támogatottságából. A kormánypártnak a következő öt évben mindössze 245 helye lesz az 577 fős nemzetgyűlésben, ahol eddig 345 képviselővel rendelkezett, míg az abszolút többséghez 289 szavazat, azaz további 43 szavazat szükséges a törvényhozásban a stabil kormányzáshoz. Mindeközben a Marine Le Pen vezette szuverenista jobboldali Nemzeti Tömörülés 89 képviselői helyet szerzett, holott a korábbi becslések mindössze 20 mandátumról szóltak, így a választásból egyértelműen megerősödve került ki Le Pen. A magyar szállal is rendelkező konzervatív Köztársaságiaknak 64 képviselője jutott be Nicolas Sarkozy volt elnökkel, aki egyértelműen beállt a kampányban Macron mögé, így vélhetően ez az együttműködés valamilyen formában folytatódhat, kényelmes többséget biztosítva az újraválasztott elnöknek.⁴

Az újabb európai háború idején Franciaország töltötte be a 2022. július 1-jéig tartó uniós soros elnökséget is, ami elvileg növelte (volna) Macron ázsióját, alátámasztandó – a gyengülő belpolitikai felhatalmazással rendelkező német vezetés melletti – vezető szerepét az Európai Unió döntéshozatalában; de mégis Le Pen erősödött meg. A vélemények megoszlanak arról, hogy a macroni 58% mennyit is ér(t) a kétfordulós választási rendszerben, ahol a szélsőjobboldalinak tartott jelölt a várakozásokhoz képest jelentősen növelte támogatottságát, a Macronra leadott szavazatok alapján a hivatalban lévő elnök pedig veszített támogatottságából egy olyan helyzetben (háború), amikor a választók elvileg a hivatalban lévőket jobban

³ World Nuclear Association [é. n.]; IAEA / PRIS [é. n.].

⁴ DW 2022; KLINGERT 2022; JOHANNÈS–TRIPPENBACH 2022.

szokták támogatni. Márpedig az orosz–ukrán háború vélhetően nem erősítette, hanem inkább gyengítette az újrázó elnök politikai felhatalmazását. Különösen akkor igaz ez, ha azt vesszük számításba, hogy az 1969-es elnökválasztás második fordulójára óta ez volt a legalacsonyabb részvétellel megtartott választási esemény Franciaországban. Ráadásul Macron mindent elkövetett, hogy a franciák a választási kampányban aktív és befolyásos politikusként, mintegy De Gaulle hű örökösének lássák: az EU fő képviselőjeként (az Európai Tanács soros elnökségét képviselve) utazott Moszkvába Putyinhoz, és lépett fel közvetítőként a háború kitörése előtti utolsó pillanatokban, még február elején – ám eredménytelenül. (A júliusi nemzetgyűlési választáson Macron elvesztette eddigi többségét is, és vélhetően folyamatosan Nicolas Sarkozy támogatására szorulhat.)

Fontos figyelembe venni azt, hogy a francia elnökök tökéletesen tisztában vannak azzal, hogy – egy 2011-es közvélemény-kutatás szerint – a francia választók 81%-a aggódik a francia befolyás csökkenése miatt világszerte. Macron nemzetközi szerepfelfogása nagyon különbözik két elnöki elődjétől. A jobboldali Nicolas Sarkozy héja volt a nemzetközi porondon, sőt még akár vakmerőnek nevezhető is volt a 2011-es, néhány hétig tartó líbiai katonai különleges művelet (Opération Harmattan) miatt, ahol sikeresen hajtottak végre csapásokat a Kadhafi-féle kormányzati erők feletti légtérzár biztosítása érdekében.⁵ A spektrum másik végén François Hollande szocialista párti elnök szinte láthatatlan volt, vélhetően ez is okozta népszerűtlenségét. Ezért Macron arra törekedett, hogy elnökségének olyan szerepfelfogása – és látszata – legyen, amely Sarkozy „agresszivitása” nélkül, de határozottan és – lehetőleg kockázatmentesen – ismét megerősíti Franciaország pozícióját a globális szinten. Nem véletlen az sem, hogy a skót történész, Niall Ferguson szerint Franciaország minden idők legsikeresebb katonai hatalma – a 15. század óta mintegy 125 európai háborúból 50-ben vett részt. A világtörténelem legfontosabb 169 csatájából 109-et megnyert, 10 esetben ért el döntetlent és kevesebb, mint 50-ből került ki vesztesként.⁶

Ennek érdekében beleállt a még Hollande által elkezdett, távoli katonai különleges akcióba, az immáron nyolcadik éve tartó Barkhane kódnevű katonai kalandba is, amely a Krím-félsziget Oroszországhoz történő csatolása után kezdődött. A Barkhane hadművelet 2014. augusztus 1-jén indult az iszlamista csoportok ellen Afrika Száhel-övezetében. A francia különleges hadműveleti erő nagyjából 5000 francia katonából áll, amelynek állandó főhadiszállása N'Djaménában, Csád fővárosában található. Ez nemzetközi összefogást jelent francia vezetéssel, cseh,

⁵ SCHMITT 2011.

⁶ FERGUSON 2011: 25–27.

észt és svéd részvétellel, valamint külső amerikai, brit, kanadai és dán támogatással.⁷ A műveletet öt afrikai országgal együttműködve vezetik a franciák, amelyek mindegyike egykori francia gyarmat volt, amely átíveli a Száhel-övezetet: Burkina Faso, Csád, Mali, Mauritánia és Niger – ők alkotják a „G5 Száhel-övezet”-et. Az orosz–ukrán háború kirobbanása előtt néhány nappal, 2022. február 17-én Franciaország megkezdte csapatainak kivonását Maliból, hogy lezárja a hadműveletet.⁸ (Ehhez azt is tudni kell, hogy a 2021 májusában Maliban bekövetezett puccsban részt vevő, később elnökké váló Assimi Goïta korábban az Egyesült Államokban, Franciaországban és Németországban kapott kiképzést és szerzett tapasztalatokat az Egyesült Államok Hadseregének Különleges Erőivel való együttműködésben is.)

Macron kivonulásához ismerni kell a francia közelmúlt történelmét is. Kevesen tudják vagy esetleg emlékeznek még rá, hogy Charles de Gaulle tábornok nagyon zűrés időszakban tért vissza a politikába 1958-ban. Ekkor Franciaország már negyedik éve térdig gázolt egy olyan brutális háborúban, amely ma már elképzelhetetlen lenne – ha nem csinálna éppen Oroszország valami hasonlót most Ukrajnában. Ekkor Franciaország hadat viselt az Ukrajnánál területileg négyszer nagyobb Algéria ellen, amely 1830-tól francia gyarmat, majd 1899-től egyenesen Franciaország megyéje volt – kísértetiesen hasonlóan Ukrajnához. Az EU hat alapítójának egyikeként a Római Szerződés aláírásakor már olyan véres harcot folytatott Franciaország Algériában, amely 75 ezer francia és 140 ezer arab, berber és algériai áldozatot követelt. Bár a függetlenségi törekvések már azonnal a II. világháború után a franciák ellen irányultak, a francia idegenlégió kifáradásakor az USA aktív politikai és pénzügyi támogatást nyújtott Franciaországnak úgy, hogy egyre nagyobb hányadot (1954-ben már 80%-ot is) átvállalt a növekvő költségekből. Sőt, ekkor az amerikaiak biztosították a bombázásokhoz a repülőgépeket is, amelyeket francia pilóták vezettek. Ez már akkor is geopolitikai proxyháború volt, hiszen a másik oldalon természetesen Kínától és a Szovjetuniótól kaptak jelentős hadi támogatást és segítséget a felkelők, szemük előtt a kínai kommunisták képe lebegett az ellenállási mozgalom során.⁹

Mindezek után talán nem túlzás azt állítani, hogy a franciák az 1950-es években valami olyanon mentek keresztül, mint az oroszok a Szovjetunió felbomlásakor: elvesztették hatalmas indokínai gyarmataikat, ahová majd részben gyorsan az amerikaiak vonultak be (Vietnám), vagy éppenséggel Algériát, ahonnan De Gaulle csapataival megérkezett Párizs felszabadítására. (A Szabad

⁷ BBC 2014; BESENYŐ–MARSAI 2018.

⁸ France 24 2022.

⁹ J. NAGY 2010.

Franciaország erőinek kétharmadát gyarmati katonák alkották.) Ám De Gaulle történelmi nagyságát jelzi, hogy 1958-ban Franciaországot másodszer mentette meg: bár egy újabb (világ)háborút ugyan nem nyert meg, be tudott fejezni egy másik, megnyerhetetlen háborút Algériában, utat nyitva a korábbi ősellenséggel, Németországgal újjáépítendő Európának.¹⁰

A Fülöp Mihály által felállított tézist alapul véve – miszerint az európai békét 1990-ben négy (nagy)hatalom, azaz az USA, az EU-t nemrég elhagyó Egyesült Királyság, a mostani agresszor Oroszország, valamint Franciaország garantálta – mára csak Franciaország maradt, amely az európai polgárok érdekeit képviselheti a béke érdekében ebben a geopolitikai mátrixban. Nem tudni, hogy az új, európai területen zajló háború az általános fegyverkezésen, a gazdasági visszaesésen és az energiaválságon túlmenően milyen konkrét következményekkel fog járni mind Európára, mind Franciaországra nézve, különösen akkor, amikor a háború árát leginkább az európai fogyasztók fogják megérezni.¹¹ Kérdéses, hogy a harctéren túl milyen módon lehet megvédeni egy ország szuverenitását, ugyanis a szuverenitás már régen túlmutat a határátkelőhelyeken és a sorompókon. Ráadásul a szuverenitás mint fogalom mélyen gyökeredzik a De Gaulle-i hagyományban is, hiszen a tábornok múltja és tovább élő jelene meghatározó a francia belpolitikában is.

A sokszor emlegetett *grandeur* (vagyis Franciaország kiemelkedő szerepének biztosítása a nemzetközi közösségben) korántsem De Gaulle „megalomániája” volt, hanem a vizionárius, Franciaországra oly jellemző univerzalista és laicista nacionalizmus megnyilvánulása, amely a 19. századi forradalmi háborúk óta része a francia külpolitikának. De Gaulle harmadik világbeli, a népek szabadságáról szóló fennkölt beszédei is ebben nyerik el értelmüket és logikájukat: De Gaulle képes volt stratégiaileg is gondolkodni, nem mereven ragaszkodni az eredeti kiindulópontához. Ezért a másik sokat emlegetett fogalom, a *gloire* is inkább stílus, vagy még inkább látszat.¹² Nem véletlenül volt teatrális De Gaulle, az „üres székek politikájával” még ennél is tovább ment: 1965-ben úgy vélte, hogy az európai integráció Franciaország számára veszélyes irányba – a nemzetek feletti Európa felé – halad, ezért teljes bojkottot hirdetett meg a nemzeti szuverenitás védelmében.¹³ Ezt a hagyományt és stílust Macron

¹⁰ GAZDAG 1997.

¹¹ HECKER–DÓZSA 2022.

¹² BALÁZS 2009.

¹³ A francia államfő ugyanis úgy látta, hogy a közösségi döntéshozatal tervezett módosítása veszélyezteti a francia érdekeket (1966. január 1-jétől a Római Szerződés értelmében az EGK Tanácsa az egyhangú határozathozatalról áttért volna a többségi döntésekre). 1965. július 1-jén nem sikerült a mezőgazdasági finanszírozásról megállapodni, Franciaország visszahívta a Tanácsból képviselőjét. Ez lényegében a döntéshozatal megbénulását jelentette, mivel a döntések

is viszi tovább, hiszen az EU vezetőit Versailles-ban hívta össze kétnapos csúcstalálkozóra 2022 márciusának közepén arról, hogyan kezeljék Oroszország Ukrajna elleni invázióját.¹⁴ Nem mellesleg Macron volt az első francia elnök, aki elnöki székfoglaló beszédét a királyok székhelyén, Versailles-ban tartotta meg a nemzetgyűlés két háza előtt, 2017 júliusában.¹⁵ Ebbe a sorba illeszkedett az is, hogy Macron egyik központi témájává vált 2017-es megválasztása óta a szuverén Európa megteremtése a mélyebb európai integráció révén – természetesen francia vezetés mellett, ahogy ezt 2017. szeptember 26-ai, a Sorbonne-on tartott beszédében fel is vázolta.¹⁶

Ha már az orosz–ukrán háború és a nemzeti szuverenitás kérdése felmerült, akkor folytassuk a háború legalapvetőbb kulcskérdésével, az energiával! Bár Franciaország jóval kevésbé függ az orosz energiahordozóktól, mint Németország, ennek ellenére – épp a rögzült és hagyományosan kialakult külpolitikai mozgástér okán is – talán nincsen arra rákényszerülve, hogy teljesen és látványosan lemondjon az orosz piacról. Nem véletlen, hogy Macron egyenesen kérlelte a francia cégeket a háború első hónapjában a multicégek kivonulásáról szóló záporozó bejelentések közepette, hogy ne vonuljanak ki azonnal az orosz piacról, és gondolkodjanak hosszú távon, mert rögtön lesznek más országok (például Kína), amelyeknek a vállalatai szívesen és azonnal a helyükbe lépnek, akárcsak Afrikában, ahol az egyre inkább fellángoló franciaellenesség miatt az orosz befektetők és vállalatok várnak ugrásra készen.¹⁷ Nem véletlen az sem, hogy Moszkva épp Afrikában próbálja külpolitikai elszigeteltségét oldani, méghozzá nyugati szemmel is egyre nagyobb sikerrel, hiszen a szankciók bevezetése kapcsán egyértelműen látszik Afrika el nem köteleződése a szankciók bevezetése, illetve az ENSZ-ben látható politikai folyamatok kapcsán.¹⁸ Sőt, a Föld népességének a nagyobb részét kitevő országokat képviselő, legalább hat civilizáción (ortodox szláv, iszlám, hindu, afrikai, kínai és latin-amerikai keresztény) átívelő, az oroszországi Szentpéterváron 2006-ban létrehozott gazdasági csoportosulásba (BRICS) felvételét kérte nemrég Irán, Indonézia, Szaúd-Arábia, Törökország és Egyiptom – ezek az országok nemhogy elítélték volna Oroszországot, hanem egyre szorosabb gazdasági kapcsolatokban reménykednek.¹⁹ A BRICS azért jelentős csoport, mert olyan gazdasági szuperkoalíció, amely

elfogadásához az összes tagállam hozzájárulására szükség volt, és ez az állapot 1965 júliusától 1966 januárjáig tartott, amelyet az úgynevezett luxemburgi kompromisszum zárt le.

¹⁴ News Wires 2022a.

¹⁵ CHRISAFIS 2017.

¹⁶ MAGYAR 2022; ZACHAR 2019.

¹⁷ KOSTOV–MEICHTRY 2022.

¹⁸ News Wires 2022b.

¹⁹ HAFEZI–FAULCONBRIDGE 2022.

Brazíliát, Oroszországot, Indiát, Kínát és Dél-Afrikát foglalja magában, és ezáltal 3 milliárdnál is több embert képviselő gazdasági együttműködés. Macron minderre is figyelemmel folyamatosan nyitva kívánja hagyni a „kiskaput” Oroszország irányába.²⁰ A valós folyamatokat illetően reálisan felmérte, hogy a háború nemcsak elhúzódhat, de az amerikai vezetésű Nyugat politikai befolyása meggyengült, míg az energiaháborúban egyelőre és rövid távon egyértelműen Oroszország áll nyerésre, különösen az orosz energiának nagyobb mértékben kiszolgáltatott, ám Európa gazdasági motorját jelentő Németországgal szemben. Ugyanakkor a német gazdaság meghatározó szerepe Európában nem kőbe vésett axióma – a körülmények és a feltételek változhatnak.

Franciaországban az utóbbi időben az is egyértelművé vált a legújabb európai háború kapcsán, hogy a francia energiaszuverenitás nem képzelhető el az atomenergia nagyobb fokú használata nélkül. Az orosz–ukrán háború következményeként – a japán kormányhoz hasonlóan – Macron is meghirdette az új francia reaktorprogramot, ugyanis csak megújuló forrásokból álló (különösen a szél- és a fotovoltaikus) energia előállítására nem lehet elegendő kapacitást gyorsan és vállalható költségekkel kiépíteni a közeljövőben. Mialatt Németország – a zöld párti részvétellel kormányzó koalícióval az élen – még mindig vonakodik ettől, pedig az idő: pénz; és ez „életet” is menthet egy gazdasági válságban. (A helyzetet ugyanakkor a globális klímaváltozás is nehezíti, mert egyre kevésbé lehet nyaranta a reaktorok hűtéséhez szükséges vizet biztosítani a kiszáradó, apadó európai folyókkal.) A nukleáris energia sikeres jövője emellett elválaszthatatlan a kutatás-fejlesztés támogatásától, amelynek egyik kiemelt feladata a radioaktív hulladékok mennyiségének minimalizálása, a minél rövidebb és zárt fűtőanyagciklus kialakítása is. Mindebben mi, magyarok is érdekeltek vagyunk, hiszen a felhasznált sugárzó anyagok elhelyezését, valamint a klímaváltozás miatti egyre hosszabb és brutálisabb szárazságok okán a hűtővíz biztosításának, pótlásának kérdését idővel ugyanúgy meg kell majd oldanunk Paks esetében is.

Franciaország az elmúlt évtizedben – amíg működött az EU–orosz kapcsolat, amely az olcsó orosz energiára és a nyugati technológiákra épült kölcsönösen előnyös kereskedelmi rendszerben – bizonyos szempontból a német hozzáállást vette fel az atomenergia kapcsán, és így állhatott elő az a helyzet, hogy az utóbbi két évtizedben olyannyira leamortizálódott a franciaországi reaktorpark, hogy ma már kritikus állapotú infrastruktúráról kell beszélni, hiszen az utolsó, igazán jelentős bővítés és nagy reaktorépítési hullám az 1990-es évekre ért véget. Így a reaktorokkal

²⁰ News Wires 2022c.

összefüggő áramelosztó hálózat bővítése és rekonstrukciója olyannyira elmaradt, hogy manapság folyamatosak a meghibásodások, az 56 blokkból már 12 egység működésképtelen és gyakorlatilag az energiatermelési szint három évtizedet esett vissza, amikor a francia GDP még csak a fele volt a mostaninak – Franciaország energia-Waterloo-val nézhet szembe, állítják az elemzők.²¹ Ez azt jelenti, hogy egy átlagosnál hidegebb téli időszak esetén ma már a szénerőművek bevonása nélkül nem lehet kielégíteni a teljes áramszükségletet. Csak megjegyzésként: ami az atomenergia alapjául szolgáló urániumot illeti, arra még az USA sem vetett ki szankciót Oroszországgal szemben, hiszen ott is ez biztosítja az olcsó áramot jó néhány államban. (Ez természetesen felveti az energiaszankció-politika hitelességét is, különösen akkor, ha mindeközben az USA brutális mértékben növeli a cseppfolyósított gáz [LNG] exportját is, ami már a háború második hetében nyilvánvaló volt.)²² Az orosz–ukrán háború kapcsán az urániumbányák kérdése is felmerül, hiszen Ukrajna rendelkezik a hatodik legnagyobb mértékű urániumbányászattal a világon, amelynek az oroszok által történő elfoglalása áttrajzolja az uránium nemzetközi piacát is.²³

Az idő: pénz és élet – az energiaszuverenitás másik fontos területe a hidrogén lehet, amire egyre inkább fogadnak a Távol-Keleten is, különösen Japánban, ám Kína is rohamtempóban zárkózik fel.²⁴ Ez már a stratégiai tengerpolitikához vezet minket: az egyre korszerűbb technológiáknak köszönhetően újabb lelőhelyek válhatnak hozzáférhetővé, elsősorban a Föld felszínének nagyobb részét kitevő tengerekben, és ebben különösen előnyös pozíciókkal rendelkezik Franciaország, illetve az elektromobilitást egyre inkább megkérdőjelező és a partjainál óriási mennyiségben rendelkezésre álló hidrogént előtérbe helyező Japán. Japán elsősorban azért tekint erre az energiahordozóra lehetőségként, mert a villanyautózás alapvetően kínai nyersanyagokra támaszkodik (a ritkaföldfémek tekintetében Kína 90% feletti kontrollal bír globális szinten), ami stratégiaileg kiszolgáltatottá teheti Japánt. Japán és Franciaország kapcsolatának van egy fontos eleme: a Nissanon keresztül a francia járműipar (Renault) ott is erős pozíciókkal és hagyományokkal bír, és mivel mindkét ország jelentős tengerparttal és potenciális hidrogénforrással rendelkezik, ez a stratégiai kérdés közös ügy is egyben. Ezért is biztató fejlemény az, hogy a „H₂V Normandy” hidrogén-előállító projekt elindulhatott Franciaországban, amellyel 2025-től évente már majdnem 30 ezer tonna hidrogént tudnak

²¹ BLAS 2022.

²² RASHAD 2022.

²³ BALLARD 2022.

²⁴ NITTA 2022.

előállítani vízből elektrolízissel. Ez ugyan még csak az ipari termelésben fejt ki hatását, ám a japán tervek (hidrogén-meghajtású gépjárműgyártás) miatt ez az irány fel fog értékelődni.²⁵

Az önálló és modern katonai és technológiai kapacitások megteremtése mindig kulcsfontosságú biztonságpolitikai stratégiai szuverenitási kérdés volt Franciaországban – De Gaulle részben ezért is vállalt fel konfliktust az USA-val és a NATO-val is: 1966-ban az ország szuverenitására hivatkozva kiléptette Franciaországot a NATO katonai szervezetéből. Ha más nem is, De Gaulle tudhatta a legjobban: ha egy ország a technológiai fejlődéssel nem halad, akkor annak a szuverenitás elvesztése lesz az ára, mint ahogy a harcokcsikkal bevonuló német hadsereg ezt 1940-ben bizonyította is.²⁶ Mivel földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően Franciaország fontos potenciállal rendelkezik a Föld felszínének jelentős részét borító tengerek vonatkozásában is, hamarosan az okcitániai partoknál úszó szélerőműparkok létesülhetnek, amelyek egyenként akár 50 ezer lakos áramszükségletét is biztosítani tudják 20 éven keresztül. (A közel 6 milliós Dánia már lépett, és 10 millió fő energiaigényét is biztosító mesterséges sziget építésébe kezdett, amely várhatóan 2030-ra készül el.)²⁷ A tervezett katonai és technológiai fejlesztéseknek köszönhetően a francia haditengerészet hamarosan képes lesz akár 6000 méteres mélységig is lehatolni, amivel a francia fennhatóságú tengerfenék közel 100%-át fel tudják térképezni és kontrollálni, közel 11 milliós négyzetkilométernyi – Kanada területének megfelelő – területen. Ez azért lesz kritikus a stratégiai szuverenitás esetében, mert a megújuló energia nélkülözhetetlen a ritkaföldfémek nélkül, márpedig a Föld felszínének kétharmadát kitevő mélytengeri talapzat is gazdag ásványkincsekben.

De Gaulle öröksége mindmáig velünk él, aki éppenséggel azt is mondta egyszer, Palmerston brit miniszterelnököt idézve, hogy Franciaországnak nincsenek barátai, csak érdekei vannak – ezt ismerte fel Macron, és ez francia stratégiai vízió lehet a jövő Franciaországa számára is. Ha garanciát nem is jelent, de mindezzel esély nyílhat a régi ellenség-szövetséges szomszéd Németország mintegy megelőzésére is, az EU tényleges politikai és gazdasági vezetőjévé válásra. Végezetül a stratégiai szuverenitás fogalma mellett fontos a kulturális nemzetfogalom is, amely Martonyi János

²⁵ Surfeo 2022.

²⁶ Ha a francia vezetés hallgatott volna egy fiatal és képzett tisztre, hogy a harcokcsifejlesztésre költsenek többet, akkor De Gaulle fontos tanulmányát nem a német kadétoznak, hanem a francia katonáknak oktatták volna. Sőt, maga Hitler utasította a vezérkarát arra, hogy a nyugati hadjáratot De Gaulle munkái alapján kell megtervezni, ideértve Franciaország lerohanását is, amely aztán mindössze bő öt hétig tartott.

²⁷ LIU 2021.

szerint²⁸ a 19. századi francia vallástörténészhez és filozófushoz, Ernest Renanhoz nyúlik vissza (aki De Gaulle elnöknek is kedvenc szerzője volt). De Gaulle öröksége tehát mindmáig velünk él, aki éppenséggel azt is mondta egyszer – Palmerston brit miniszterelnököt idézve –, hogy Franciaországnak nincsenek barátai, csak érkei vannak. Ezt ismerte fel Macron, és ez stratégiai vízió lehet a jövő Franciaországa számára is. Ha garanciát nem is jelent, mindezzel esély nyílna a régi ellenség/szövetséges szomszéd, Németország „megelőzésére”, az EU tényleges politikai és gazdasági vezetőjévé válásra is.

Felhasznált irodalom

- BALÁZS Gábor (2009): Egy francia jelenség: a Gaulle-izmus. *Beszélő*, 14(5), 18–36.
- BALLARD, Henry (2022): Uranium Soars Following Ukrainian War. *Australian Mining*, 2022. március 10. Online: www.australianmining.com.au/news/uranium-soars-with-ukraine-supply-doubts
- BBC (2014): France Sets Up Anti-Islamist Force in Africa's Sahel. *BBC*, 2014. július 14. Online: www.bbc.com/news/world-europe-28298230
- BESENYŐ, János – Viktor MARSAI szerk. (2018): *The Dynamics of Conflicts in Africa in the Early 21st Century*. Budapest: Dialóg Campus.
- BLAS, Javier (2022): Paris Faces an Even Colder, Darker Winter Than Berlin. *The Washington Post*, 2022. augusztus 1. Online: www.washingtonpost.com/business/energy/paris-faces-an-even-colder-darker-winter-than-berlin/2022/07/29/6d2fe282-0efb-11ed-88e8-c58dc3dbae2_story.html
- CHRISAFIS, Angélique (2017): Emmanuel Macron Vows to Transform France in Versailles Speech. *The Guardian*, 2017. július 3. Online: www.theguardian.com/world/2017/jul/03/emmanuel-macron-to-set-out-his-vision-for-french-renaissance
- DW (2022): France Elections: Macron's Bloc Loses Parliamentary Majority. *Deutsche Welle*, 2022. június 19. Online: www.dw.com/en/france-elections-macrons-bloc-loses-parliamentary-majority/a-62181091
- FERGUSON, Niall (2011): *The Cash Nexus: Money and Power in the Modern World, 1700–2000*. New York: Basic Books.
- France 24 (2022): Macron Announces French Troop Withdrawal from Mali. *France 24*, 2022. február 17. Online: www.france24.com/en/france/20220217-live-macron-holds-conference-on-sahel-engagement-as-france-poised-to-withdraw-troops-from-mali
- FÜLÖP Mihály (2002): Az európai béke a hidegháború árnyékában. *Rubicon*, 13(9–10), 11–15.
- GAZDAG Ferenc (1997): *Franciaország története 1945–1995*. Budapest: Zrínyi.
- HAFEZI, Parisa – Guy FAULCONBRIDGE (2022): Iran Applies to Join China and Russia in BRICS Club. *Reuters*, 2022. június 28. Online: www.reuters.com/world/middle-east/iran-applies-join-brics-group-emerging-countries-2022-06-27/
- HECKER Flórián – DÓZSA György (2022): Drasztikus energiaár-emelkedés Európában – így érinti Magyarországot. *Világgazdaság*, 2022. július 7. Online: www.vg.hu/nemzetkozi-gazdasag/2022/07/egekben-az-europai-energiarak-magyarorszag-kimarad-a-dramai-dragulasbol

²⁸ MARTONYI 2021.

- IAEA / PRIS [é. n.]: *France*. Online: <https://pris.iaea.org/pris/CountryStatistics/CountryDetails.aspx?current=FR>
- J. NAGY László (2010): *Az algériai háború 1954–1962*. Szeged: Universitas Szeged.
- JOHANNÈS, Franck – Ivonne TRIPPENBACH (2022): Suited and Booted, the RN’s 89 MPs Enter the Assemblée Nationale. *Le Monde*, 2022. június 23. Online: www.lemonde.fr/en/politics/article/2022/06/23/suited-and-booted-the-rn-s-89-mps-enter-the-assemblee-nationale_5987758_5.html
- KLINGERT, Liv (2022): French Legislative Elections 2022: Macron Loses Overall Majority. *The Brussels Times*, 2022. június 20. Online: www.brusselstimes.com/241636/french-legislative-elections-2022-macron-loses-overall-majority
- KOSTOV, Nick – Stacy MEICHTRY (2022): Many Businesses Are Quitting Russia. Big French Firms Are Staying Put. *The Wall Street Journal*, 2022. március 22. Online: www.wsj.com/articles/russia-ukraine-war-france-renault-totalenergies-auchan-leroy-merlin-11648040961
- LIU, Natalie (2021): Massive North Sea Wind Farm Could Power Denmark, Neighbors. *Voice of America (VOA)*, 2021. szeptember 29. Online: www.voanews.com/a/massive-north-sea-wind-farm-could-power-denmark-neighbors-/6249422.html
- MAGYAR Ágnes Zsófia (2022): Emmanuel Macron: The New Leader of Europe? *The Hungarian Conservative*, 2022. június 27. Online: www.hungarianconservative.com/articles/politics/emmanuel-macron-the-new-leader-of-europe/
- MARTONYI János (2021): Európai identitás – Nyitni vagy bezárkózni. *Európai Tükör*, 24(2), 137–148. Online: <https://doi.org/10.32559/et.2021.2.8>
- News Wires (2022a): Macron Welcomes EU Leaders for Ukraine Crisis Talks at Versailles. *France 24*, 2022. március 10. Online: www.france24.com/en/europe/20220310-macron-hosts-eu-leaders-for-ukraine-crisis-talks-at-versailles
- News Wires (2022b): African Union Head Sall „Reassured” After Talks with Putin on Food Shortages. *France 24*, 2022. június 3. Online: www.france24.com/en/africa/20220603-african-union-head-sall-reassured-after-talks-with-putin-on-food-shortages-amid-ukraine-conflict
- News Wires (2022c): Macron Draws New Wave of Criticism Over Call Not to „Humiliate” Russia. *France 24*, 2022. június 6. Online: www.france24.com/en/europe/20220606-macron-draws-new-wave-of-criticism-over-call-not-to-humiliate-russia
- NITTA, Yuji (2022): China Closes in on Japan’s Hydrogen Technology Patent Lead. *Nikkei Asia*, 2022. július 13. Online: <https://asia.nikkei.com/Business/Technology/China-closes-in-on-japan-s-hydrogen-technology-patent-lead>
- RASHAD, Marwa (2022): U.S. LNG Exporters Emerge as Big Winners of Europe Natgas Crisis. *Reuters*, 2022. március 9. Online: www.reuters.com/business/energy/us-lng-exporters-emerge-big-winners-europe-natgas-crisis-2022-03-09/
- SCHMITT, Olivier (2011): France in Libya: A Strategic Perspective on Opération Harmattan. *Military Strategy Magazine*, 1(3). Online: www.militarystrategymagazine.com/article/france-in-libya-a-strategic-perspective-on-operation-harmattan/
- Surfeo (2022): Hydrogen: France Supports Air Liquide’s Normand’Hy Project. *Surfeo*, 2022. március 17. Online: <https://surfeo.eu/air-liquide-hydrogen-france-supports-air-liquides-normandhy-project/>
- World Nuclear Association [é. n.]: *Nuclear Power in France*. Online: <https://world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-a-f/france.aspx>
- ZACHAR Péter Krisztián (2019): A Macron-faktor: új lendület az európai integráció elmélyítésére. In FENYVESI Ottó (szerk.): *Történettudomány – Művészet – Pedagógia: Köszöntő kötet Szabó Péter tiszteletére*. Veszprém: MTA VEAB, 91–100.

